

20.10.2020

Kela 107/010/2020

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Kelan lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle koskien hallituksen esitystä HE 81/2020 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja yleisestä asumistuesta annetun lain 53 §:n muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta (Kela) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja yleisestä asumistuesta annetun lain 53 §:n muuttamisesta.

Kela on osallistunut ehdotusten valmisteluun. Kela katsoo ehdotettujen muutosten olevan perusteltuja ja toteutettavissa esitetystä aikataulusta.

Ehdotetut työttömyysturvalain muutokset

Kansaneläkelaitokselle maksettavien työttömyysetuuksien valtionosuuksien osalta ehdotetaan siirryttäväksi ennakoiden vahvistamisen menettelyä ennakoiden ilmoitusmenettelyyn. Nykyinen valtion ennakoiden vahvistusmenettely on kankea erityisesti tilanteissa, jossa valtion ennakoiden määrää joudutaan nopeasti kesken vuotta tarkistamaan. Ehdotetussa ilmoitusmenettelyssä valtion ennakoiden määrät voitaisiin asettaa tarkemmin kuukausikohtaisesti vastaamaan arvioitua tarvetta. Erityisesti menoarvioiden muuttuessa ei tarvittaisi erillistä hallinnollista menettelyä ennakon määrän muuttamiselle, niin kauan, kun toimitaan vuoden sisällä rahoitusmomentin mahdollistamissa rajoissa. Ilmoitusmenettelyyn siirtyminen myös yhdenmukaistaisi käytäntöjä muiden Kelan toimeenpanemien etuuksien rahoituskäytäntöihin verrattuna.

Esitetään, että Kela toimittaa sosiaali- ja terveysministeriölle (STM) arvion seuraavaa vuotta koskevan valtion ennakon määrästä jo toukokuussa. Käytännössä jo nykyisin menetellään näin, koska seuraavaa vuotta koskevat rahoituslaskelmat tehdään kaikesta Kelan toiminnasta kootusti ja osa tähän kokonaisuuteen sisältyvistä arvioista tulee lain mukaan toimittaa ehdotettuna ajankohtana. Päivämäärän yhtenäistäminen lakitekstissä määrittäisi arvioiden ajankohdan yksikäsitteisesti.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä ja siitä että Kelassa oleva määrä olisi sidottu 12 prosenttiin arvioidusta kuntien rahoitusvastuusta kuluvana vuonna. Kuntien vastuulla olevaan työmarkkinatuen rahoitukseen liittyvän viiveen kattamiseksi on aina tarvittu ja tullaan myös jatkossa tarvitsemaan erillinen rahoitusmekanismi. Ehdotettu vähimmäismäärän määrittely muuttaisi nykykäytäntöä siten, että tarvittava määrä ja sen tarkistaminen olisi selkeästi laissa määritetty, näin ollen se tuo läpinäkyvyyttä, ennakoitavuutta ja selkeyttä kunakin vuonna tarvittavan rahoituksen määrään.

Ehdotetaan muutettavaksi maksuvalmiussuoritusta siten, että sillä voitaisiin tarpeen mukaan turvata peruspäivärahan ja työmarkkinatuen rahoituksen riittävyttä yllättävien tai vaikeasti ennakoitavien menolisäysten tai menojen poikkeuksellisen ajallisen kohdentumisen varalta. Perusturvan työttömyysturvan rahoitus tulee nykyisin pääasiallisesti kolmesta lähteestä: valtio, kunnat ja työllisyysrahasto. Jokainen rahoittajaosapuoli vastaa lopulta omista vastuistaan, mutta kuukausitasolla joko suhdanteista tai lakimuutoksista aiheutuvat muutokset saattavat aiheuttaa tilanteita, joissa syntyy hetkellisesti rahoitusvajetta. Ehdotettu muutos mahdollistaisi sen, että valtion ennakoita voidaan joustavasti käyttää tällaisen hetkellisen alijäämän kattamiseen, edellyttäen tietysti, että toimitaan rahoitusmomentille myönnetyn rahamäärän puitteissa. Erillinen maksuvalmiusraha toisi läpinäkyvyyttä siihen mikä on todellinen valtion kuukausittaisten vastuiden määrä ja millä osuudella kuukausiennakoista hoidetaan muihin rahoitusosuuksiin hetkellisesti liittyvää alijäämää.

Ehdotettu yleisestä asumistuesta annetun lain muutos

Ehdotetaan, että Kela ilmoittaisi STM:lle seuraavan kuukauden asumistukien määrästä kymmeneen päivään ennen maksupäivää nykyisen viiden päivän asemesta. Maksujen määrä on tiedossa mainitun päiväajan puitteissa, joten muutos on mahdollinen eikä vaadi Kelassa merkittäviä teknisiä muutoksia.

Vaikutukset Kelan toimintaan

Kaikki esityksessä ehdotetut muutokset ovat rahoitusteknisiä eikä niillä ole suoranaista vaikutusta Kelan asiakkaisiin muuta kuin siltä osin, että ne varmistavat aikaisempaa paremmin sen, että asiakkaat saavat työttömyysetuuden tai yleisen asumistuen lain mukaisesti. Ehdotetut muutokset olisi toteutettavissa esitetyssä aikataulussa.

Aktuaaripäällikkö

Pertti Pykälä

Matemaatikko

Petri Eskelinen